

Кругляк О.,
Заріцький С.,
Кругляк Т.

ВИТОКИ ФУТБОЛУ НА САМБІРЩИНІ: ШЛЯХ ВІД АВСТРО-УГОРЩИНИ ...

КЗЛОР «Самбірський фаховий педагогічний коледж імені Івана Филипчика»

Анотація. У публікації представлено дослідження витоків розвитку футболу на Самбірщині у часи Австро-Угорщини.

Annotation. In the article the beginnings of football in Sambir district of Austro-Hungarian Empire are described.

Актуальність дослідження. Футбол – найулюбленіший вид спорту на планеті Земля. Жоден вид спорту не збирає стільки глядачів на трибунах, скільки ця прекрасна спортивна гра.

Історія українського футболу зберігає немало напівзабутих сторінок. Дослідження історії Прикарпатського футболу, зокрема і витоків футболу на Самбірщині здійснювали науковці, письменники, кореспонденти Є.Попов, В.Каспаревич, О.Паук, Т.Пуньків, О.Скоцень, О.Леськів. Ці відкриття слугували нам за базис у продовженні історичного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Самбір – одне з найбільших міст передгір'я Карпат, розташоване безпосередньо на березі Дністра. Протягом багатьох століть Самбір був одним із найважливіших міст Галичини. Археологічні знахідки епохи пізньої бронзи, ранньоскіфського часу та часів занепаду Римської імперії свідчать, що на території Самбора люди живуть протягом принаймні трьох тисяч років. Велика історія Самбора. Але нас цікавить історія виникнення футболу у Самбірському краї.

Об'єкт дослідження – історія українського Прикарпатського футболу. Предмет дослідження – витоків футболу на Самбірщині у часи Австро-Угорщини. Завдання дослідження: розкрити історію зародження футболу на Самбірщині у часи панування Австро-Угорщини.

Для розв'язання завдань дослідження використовували такі методи дослідження: вивчення і теоретичний аналіз літературних джерел, аналіз і синтез, індукція і дедукція та історико-порівняльний метод.

Кілька сторіч в історії Самбора – це нищівні війни, неодноразові зміни влади, переходи міста від одного окупанта до іншого, це тисячі репресованих людей, це кардинальна ломка світогляду людей, економічного устрою, панівної ідеології, це прогрес, розбудова і занепад. Перша літописна згадка про Самбір датується 1241 роком. До 1349 року поселення перебувало під владою Галицько-Волинської держави. Згодом, разом з іншими галицькими землями, було загарбане Польським королівством. У 1390 році Самбір отримав Магдебурське право [2].

Наприкінці XVIII ст. внаслідок трьох поділів Польщі (1772, 1793, 1795 рр.) землі Західної України з населенням 2,5 млн. осіб (у тому числі 2 млн. українців) стали колонією Австро-Угорської імперії. Вкрай незадовільним було й культурне становище українців. У Галичині тривав початий ще значно раніше процес колонізації, на Закарпатті – мадяризації, на Буковині – румунізації. Східна Галичина разом із частиною польських земель входила до складу «Королівства Галиції» з центром у Львові. В адміністративному відношенні край налічував 12 округів, у тому числі – Самбірський. На чолі Галичини був губернатор, який призначався Віднем.

Рух футболу світом відбувався різними шляхами, а провідниками нової гри були представники різних верств суспільства. На початку XX сторіччя у багатьох країнах Європи футбол вже набув популярності і стійкого статусу. На українських землях, що входили до складу Російської імперії, піонерами гри були іноземці, які працювали на підприємствах Одеси, Харкова, Києва.

У Галичині (до 1918 р.) – одному з найбільш розвинутих регіонів австро-угорської монархії, де не було великої промисловості, жило сільське населення і роль локомотиву взяла на себе місцева учнівська молодь. Першими, як і належить столиці краю, з футболем познайомились львів'яни. Перші футбольні клуби Королівства Галичина, майбутні «Чарні» і «Лехія», з'явилися восени 1903 року у стінах двох шкіл Львова. Невдовзі футбольна «лихоманка» охопила і решту навчальних закладів міста. Серед гімназистів були не лише львів'яни, але і мешканці львівських команд, вже за декілька років власні футбольні осередки отримали більшість галицьких міст, де були гімназії – Самбір, Тернопіль, Перемишль, Станіслав, Стрий. На той час у кордонах сучасної України, окрім Галичини, Буковини і Закарпаття, перші «паростки» гри мільйонів «проросли» лише в декількох великих промислових центрах.

На теренах Самбора футбол (копаний м'яч) з'явився восени 1906 року. У межах сучасної Львівщини самбірчанів випередили лише мешканці Львова і Стрия. Якщо взяти ширше, у масштабі країни, то Самбір і тут серед лідерів, залишивши позаду низку великих промислових центрів сходу і півдня України.

Першопрохідцями футболу у Самборі були учні Самбірської місцевої гімназії, які створили спортивний клуб (в історію він увійшов під назвою «Корона»), який мав виборне керівництво, бюджет, спортивний інвентар та інші обов'язкові атрибути.

У звітах Самбірської гімназії (1905 - 1997 рр.) був розділ під назвою «Фізичний розвиток молоді». Зі звіту можна довідатися, що у шкільній програмі була гімнастика як обов'язкова дисципліна, а з настанням теплої пори учні бавились на шкільному подвір'ї або ходили у мандрівки до Дністра і за місто. Подібні повідомлення повторювалися практично без змін з року в рік. І у звіті вперше фраза про заваби на шкільному подвір'ї набула дещо зміненої форми (подаємо мовою, наближеною до оригіналу): «Наскільки дозволяє стан повітря, вправляли учні рухливі розваги на шкільному боїску, зокрема футбол, пестувку, палант, ігри угорські і деякі без приладів» [3].

Для нашого дослідження у цій фразі визначене слово «футбол». Можна припустити, що окремі вчителі та гімназисти вже знали про існування футболу. Одним з таких першопрохідців футболу можна вважати лікаря Альфреда Віноградського (1863-1920 рр.) У Самбірській гімназії він викладав гімнастику, був палким прихильником руханки. Лікар за освітою, Віноградський бачив у руханці засіб для зміцнення здоров'я молодого підростаючого покоління. Його стараннями від травня 1906 року у Самборі видавався місячник «Рух», присвячений фізкультурним заняттям. Хоча футболу на шпальтах місячника було присвячено лише декілька рядків. Але, цілком можливо, саме пан лікар надихнув найзавзятіших зі своїх підопічних спробувати побавитися у «пілку ножну». Дуже цікавим виявився звіт «Читальні учнів старших класів». Окрім основної функції – бібліотеки для учнів, під дахом читальні працювали самодіяльні гуртки: артистичний, історично-літературний, природничо-математичний і спортивний [3].

Перший офіційний матч в історії самбірського футболу відбувся 8 червня 1908 року. Ініціатива його проведення належала куратору спортивного гуртка лікарю А.Віноградському. Оскільки у Самборі не було жодного стандартного футбольного поля, місцем зустрічі вибрали галявину за залізничною станцією. Вхід на матч був платним:

10 галерів мали сплатити школярі, за 30 галерів подивитися на футбольну забаву могло старше панство. Самбірська команда мала назву «Корона», яка і стала футбольною візитівкою міста на наступні десятки років. У гості мала приїхати команда львівська «Погонь». Насправді львів'яни до Самбора відправили свій третій склад. Перший матч самбірчани програли з рахунком 1:10.

Відхід багаторічного опікуна клубу доктора А.Віноградського та відсутність футбольного поля негативно вплинуло на футбольне життя міста. Варто також відзначити негативне ставлення більшості вчителів гімназії до масового захоплення учнями футболу.

Влада в особі бургомистра Самбора виділила великий «пляц» для будівництва стадіону. Свій перший матч на новому стадіоні «Корона» зіграла 12 червня 1911 року. Суперником самбірчан була футбольна команда «Ревера» зі Станіславова. Гра, яка одразу показала перевагу «Ревери», завершилася з рахунком 8:1 на користь гостей. У матчі-відповіді гості вирішили не псувати господарями свята і обмежились мінімального перемогою 1:0. Дружню атмосферу, що панувала навколо матчу, відзначила і «Газета Самборська»: «Попри поразку, колеги з місцевої «Корони» сердечно проводжали на вокзалі до Станіславова переможців» [3].

В умовах війни (1914-1918 рр.) про футбол згадували лише у період затишшя на фронтах. Більшість клубів припинили свою діяльність. Учні старших класів Самбірської гімназії поповнювали лави різноманітних військових формувань і змагатися не було з ким.

Висновки. Наші дослідження доводять, рух футболу світом відбувався різними шляхами, і провідниками нової гри були представники різних верств суспільства.

Перші футбольні клуби Королівства Галичина з'явилися восени 1903 року у стінах шкіл Львова.

У футбол на теренах Самбора розпочали грати восени 1906 року гімназисти Самбірської місцевої гімназії.

Наші дослідження потребують продовження з метою розкриття витоків Самбірського футболу під час окупації українських земель Польщею та СРСР.

Список літератури:

1. Каспаревич В. Львівський футбол: люди, факти. 1939-1991. / В. Каспаревич, О. Паук, Т. Пуньків. – Л. : Світ, 2020. – 464 с.

2. Машура Г. Самбір і Самбірщина. Краєзнавчий нарис / Г. Машура, Д. Каднічанський, А. Каднічанський, О. Козар. – Дрогобич : Коло, 2005. – 288 с.
3. Попов Є. Самбір, гол! Літопис Самбірського футболу 1906-2018 рр./ Є. Попов. – Л., 2019. – 318 с.
4. Самбір. Погляд у давнину / І. Губик, С. Кравцов, Р. Могитич. – Л., 2002. – 84 с.
5. Скоцень О. З футболем у світ. Український Пеле або Батяр Леньо з Левандівки / О. Скоцень. – К. : Ярославів Вал, 2012. – 504 с.
6. Kuczera A. Samborszczynna T. I, II. / A.Kuczera. – Sambor, 1935 – 1937.

Лаврін Г.З. <https://orcid.org/0000-0001-6750-8421>

Середа І.О. <https://orcid.org/0000-0002-1517-5618>

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ

Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка

Анотація. У статті розглядаються питання щодо використання інформаційних технологій у фізичному вихованні. Визначено, що використання різних інформаційних технологій мають велике значення в теорії та практиці фізичного виховання. Інформаційно-комп'ютерні технології сприяють якісному формуванню вмінь та навичок, розширюють можливості спортсменів і тренерів, оптимізують методи навчання спортивних дисциплін.

Annotation. The article considers the use of information technology in physical education. Determined that the use of various information technologies are important in the theory and practice of physical education. Information and computer technologies contribute to the qualitative formation of skills and abilities, expand the capabilities of athletes and coaches, optimize methods of teaching sports.